

ניסויים בגידול עגלות

בסיכום הניסוי אפשר לומר: תוספת המזון המרוכז ותפריטן של העגלות לא הבטיחה יתרון כלשהו, לא בהנבה ולא בבריאות, וכל מה שהושג הרי זה הוצאה נוספת של 20 לי"ש על גידול כל עגלה. אולם עורכי הניסוי מעירים שהצ' לחת קבוצת המספוא הגס הובטחה הודות לאיכות הטובה של השחת והתחמיץ.

באופן מקביל לניסוי הנ"ל נערך ניסוי בהרבעת עגלות מקבוצות המספוא הגס בגיל צעיר יותר (18 חודש) כדי שאפשר יהיה להשוותן לאלה שהמליטו בגיל מבוגר יותר, במסופר לעיל (המלטה ב־27 חודש לעומת המלטה בגיל 33 חודש).

באותה חווה נערך גם ניסוי ב־12 עגלות שניזונו לפי שיטת ההזנה של עגלי מרבק (תפ"ר דל ביותר בתאית) והופרו בגיל של 11-12 חודש. עגלות אלה נגמלו מהחלב בגיל של 3-5 שבועות, ועד לגיל של 14 שבועות לא הוגש להן מספוא גס כלל; מזונן היה — תערובת מ"מ שהורכבה כדלקמן (בק"ג):

שעורה גרוסה	890
כוספת סויה	76
ד. ק. פוספאט	4.5
אבן גיר	4.5
גופרת הברזל	0.5
גופרת נהושת	31 גרם
גופרת קובאלט	8 גרם
תוספת ויטמינים A ו־D	

בגיל של 14 שבועות קיבלה כל עגלה $\frac{23}{4}$ ק"ג מתערובת זו ביום והמנה הוגדלה עד ל־8.5 ק"ג, כשהעגלות הגיעו לגיל של 50 שבועות, גיל ההרבעה שלהן. משקל גופן בגיל זה היה 280 ק"ג והתוספת היומית שלהן במשקל הגוף עמדה על 900 גרם בקירוב.

בקיצ' שלאחר ההרבעה, רעו עגלות אלה במרעה ובחורף, שלאחר עונת הרעיה, הן קיבלו ברפת שחת ותחמיץ ותוספת מ"מ שעלתה בהדרגה מק"ג אחד ביום עד $2\frac{1}{2}$ ק"ג. על רמת הזנה

באחת החוות לניסויים בבעלי־חיים באנגליה גידלו שתי קבוצות של עגלות מגזע אירשייר לפי השיטות דלקמן: עד לגיל של 6 חודשים נירזו שתי הקבוצות באופן שווה, מהגיל הזה ואילך נהגו בקבוצה אחת לפי המקובל, כלומר — העגלות קיבלו 1 ק"ג מזון מרוכז מדי יום ביומה, כתוספת לתחמיץ, שחת ומרעה. הקבוצה השניה ניזונה במספוא גס בלבד עד ל"הכנה" שלפני ההמלטה. ההזנה בתקופת ההכנה היתה שווה לגבי שתי הקבוצות. העגלות המליטו בגיל של 33 חודש ואחרי ההמלטה צורפו לעדר החולבות וניזונו כשאר הפרות.

הניסוי טרם נסתיים, אבל מהתוצאות עד עתה אפשר להסיק שלא נתבלט הבדל של ממש בין שתי הקבוצות — לא בהנבת החלב ולא בבריאות ובהתעברות. לעת ההמלטה, וגם אחר־כך, נראו המבכירות מקבוצת המספוא הגס קלות יותר, אבל נתגלו כאכלניות טובות יותר במשך כל תקופת החליבה הראשונה. יכולתן לצרוך ביתר יעילות מספוא גס עמדה להן גם בתקופות הבאות.

יתרונה העיקרי של קבוצת המספוא הגס היה — החיסכון בהוצאות הגידול עד להמלטה, כפי שאפשר להיווכח מפירוט ההוצאות, המובא להלן:

פרטים	קבוצת המ"מ		קבוצת הגס	
	לי"ש	שילינג	לי"ש	שילינג
מהלידה עד 6 ח'	17	1	17	9
הקיץ הראשון	6	15	1	10
החורף השני	14	18	10	10
הקיץ השני	10	5	4	10
החורף השלישי	19	1	15	10
הקיץ השלישי	5	0	2	10
"הכנה"	1	11	1	11
ס"ה למזון	74	11	53	10
עבודה	12	15	8	10
שונות	—	8	—	8
ס"ה כללי	87	14	62	8

מסתבר, איפוא, שהתחלובה הראשונה של הקר בוצה האינטנסיבית לא הצדיקה כל עיקר את התקוות שתלו בהגדלת מספר התחלובות של הפרה באמצעות הזנה גדושה בתקופת הגדילה והקדמת גיל ההמלטה הראשונה, כי למעשה ס"ה תנובת 2 התחלובות, ראשונה ושניה, לא עלה במאומה על תנובת התחלובה הראשונה של המבכירות שניזונו בזול יותר, במספוא גס בלבד, והמליטו בגיל מבוגר יותר.

בניסוי השוואה זה, כאמור, היו עגלות המסר פוא הגס, בהמלטתן הראשונה, ב־3 חודשים מבר גרות יותר מהעגלות האינטנסיביות לעת המלטתן השניה. אולם מהניסוי הקודם נוכחו שעגלות שניזונו במספוא גס בלבד והמליטו בגיל של 27 חודשים בפעם ראשונה, אף הן הניבו לא פחות מאשר אלו שהמליטו בראשונה בגיל מבוגר יותר.

(תומצת מ"דיירי פארמר", יולי 1965)

הערות המחלבה ד:

מהמאמר הנ"ל אין לעמוד על הסיבה שגרמה לתנובה הירודה של המבכירות שניזונו באופן אינטנסיבי והמליטו בגיל צעיר. בארץ שומעים פה ושם על תנובות גבוהות למדי של מבכירות הממליטות בגיל של 20 חודש, אם כי, בסיכום ממוצע, אף כאן הן פחותות במידת־מה מאלה המניבות בגיל מבוגר יותר.

יהיה זה חשוב מאוד לרכו את כל הנתונים על המבכירות הצעירות, שמספרן נתרבה בשנים האחרונות, ולעמוד על כל התופעות שבחייהן, כגון: כושר ההנבה, הלידה (הרופאים מתאוננים על קשיים מיוחדים באלה), על התעברותן בשניה, אריכות־ימים, מחלות וכו'. חשוב, כמובן, גם לעמוד על שיעורי הפסילה וסיבותיה בקרב אלה, שמא יטילו על עצמן וועדות הטיפוח שליד האגודות להורעה תפקיד זה?

זו הן עמדו עד לתקופת ה"הכנה". לא הופיעו בעיות בריאות מיוחדות בעגלות והן גם התעברו באופן נורמאלי. הן המליטו בגיל של 20 חודש ומשקל גופן היה אז 330 ק"ג בקירוב. תנובתן בתקופת החליבה הראשונה הסתכמה ב־1800 ק"ג (גם עגלות אלה היו מגזע אירשייר) עם 4.1% שומן ב־280 ימי חליבה. השיא היומי הממוצע היה 13.5 ק"ג.

תנובת חלב זו היתה מאכזבת למדי כשהישו אותה עם התנובה הממוצעת של קבוצת המבכירות מהמספוא הגס (מהניסוי הקודם) הואיל ואלה הניבו כ־3.600 ק"ג בתקופתן הראשונה. מן הראוי להזכיר כאן שהעילה לניסוי זה של הזנה אינטנסיבית והרבעה בגיל צעיר היתה — לקבל תקופות חליבה רבות יותר במשך חייה הפרודוקטיביות של הפרה, אשר יפצו על הוצאות הגידול הגדולות יותר. על אף האכזבה מתקופת החליבה הראשונה, הובעה התקווה ששיטת גידול אינטנסיבית זו תהיה מוצדקת במקרה שהתחלובה השניה והבאות אחריה יכסו את ההפסדים שנגרמו בתחלובה הראשונה. אולם למעשה נוכחו שגם בתחלובה השניה לא הטיבו פרות אלה תנובתן והסיכום הממוצע עמד על 2025 ק"ג.

הפרות שגודלו בשיטה האינטנסיבית המליטו בפעם שניה בגיל של 34 חודשים, כשמשקל גופן הגיע ל־400 ק"ג בקירוב. בהמלטתן השניה היתה קבוצה זו של הפרות צעירה ב־3 חודשים מקבוצת־היקש של מבכירות שניזונו במספוא גס בלבד והמליטה בראשונה באותו זמן. קבוצה זו, הניבה כמעט כפליים (בתחלובה הראשונה) מזה שהניבה הקבוצה האינטנסיבית בתחלובה השניה.

▲ שלוש קבוצות של עגלות ניזונו, באחת ההחנות ברוסיה, לפי תפריטי מזון אלה: קבוצה א' מילאה את תצרוכתה (עד ההמלטה) בתפריט שמחציתו (ביחידות מזון) מזון מרוכז ומחציתו השניה — מספוא גס: קבוצה ב' גודלה על תפריט, שרובו תחמיצים ושחת: קבוצה ג' ניזונה בתפריטים הנ"ל לסירוגין. כלומר — חודש אחד לפי קבוצה א' וחודש אחד לפי תפריט קבוצה ב'. תנובתה הממוצעת הראשונה של קבוצה א' היתה הגבוהה ביותר, וזו של קבוצה ב' — הנמוכה ביותר. מתכונת השומן היתה הגבוהה ביותר בחלב קבוצה ב' והנמוכה ביותר בחלב המבכירות מקבוצה א'. כל המבכירות המליטו בגיל אחד בקרוב.

▲ מסקר הנתונים על 102 פרות, בנותיהן של 11 פרים, הוסקה המסקנה שאין כל אפשרות לאמוד נכונה את התנובה המלאה (לכל התקופה) על יסוד רמת ההנבה בתחילת התקופה (שיאים יומיים). או תנובת 100 הימים הראשונים, מבלי להביא בחשבון את כושר ההתמדה האופייני של הפרות בהנבה.